

มคอ. 3 (0502304) อนามัยชุมชน

(Community Health)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา : วิทยาการสุขภาพและการกีฬา

หมวดที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต และคำอธิบายรายวิชา

0502304 อนามัยชุมชน 3(2-2-5)

แนวคิดของสุขภาพ ชุมชน และชุมชนสุขภาพะ ตัวกำหนดสุขภาพ ความซับซ้อนในงานพัฒนาสุขภาพ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการพัฒนาสุขภาพของชุมชน ปฏิบัติการศึกษาร่วมกัน การประเมินภาวะอนามัยชุมชน การวินิจฉัยและการลำดับความสำคัญของปัญหาอนามัยชุมชน การวางแผนการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผน การติดตามและการประเมินผล

2. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา : วิชาเฉพาะ

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน :

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา : อ. ดร. สุภาพร เมฆสวี่

อาจารย์ผู้สอน : อ.ดร.สุภาพร เมฆสวี่

รศ.ดร. โสภศิริ เดชารัตน์

อ.ดร.สุปานดี มณี โลกย์

อ.ดร.วันเพ็ญ ทองสุข

อ.ดร.ธิติมา ณ สงขลา

อ.สุธีร์ อินทร์รักษา

4. ภาคเรียน/ชั้นปีที่เรียน : ภาคการศึกษาที่ 1/ ชั้นปีที่ 3

5. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) : ไม่มี

6. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisite) : ไม่มี

7. สถานที่เรียน : คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด : 6 มิถุนายน 2565

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1.จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของรายวิชา

ELO 3 ผู้งาน รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (●)

CLO 1 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน เคารพกฎระเบียบของชุมชนและการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ

ELO 1 อธิบายขอบข่ายด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ได้ครบถ้วน (●)

CLO 2 อธิบายขอบเขต กระบวนการงานอนามัยชุมชน ได้ครบถ้วน

CLO 3 อธิบายรูปแบบการวางแผนงาน โครงการและการประเมินผลการดำเนินงานด้านอนามัยชุมชนได้ครบถ้วน ถูกต้อง

CLO 4 สามารถค้นคว้าหากลยุทธ์และกลวิธีในการดำเนินงานด้านอนามัยชุมชนที่มีประสิทธิภาพได้

ELO 6 สร้างสรรค์ผลงานวิชาการเพื่อแก้ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (●)

CLO 5 สามารถประเมินและวิเคราะห์สถานะสุขภาพชุมชนได้แบบองค์รวม

CLO 6 สามารถวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสุขภาพชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน

ELO7 บริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (●)

CLO 7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชนและเพื่อนร่วมงานในกลุ่ม และมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามที่ดี

CLO 8 มีความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ELO5 ปฏิบัติงานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด (●)

CLO 9 สามารถปฏิบัติการในการศึกษาประเมินชุมชนและวินิจฉัยปัญหาสุขภาพชุมชน และจัดลำดับของปัญหาสุขภาพชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

CLO 10 สามารถดำเนินงานตามแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และตอบสนองความต้องการของชุมชน

2.วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

เพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาอนามัยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งาน ภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
30 ชั่วโมง/ภาคเรียน		30	75 ชั่วโมง/ภาคเรียน

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

- อาจารย์ผู้สอน ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและจัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มตามความต้องการ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ)

หมวดที่ 4 การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

1. การพัฒนาการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	น้ำหนักคะแนน(%)
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ELO 3 ผู้งาน รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (●) CLO 1 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน เคารพกฎระเบียบของชุมชนและการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ	1.1 Community based learning (CBL)	1. แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้	4%
2. ด้านความรู้ ELO 1 อธิบายขอบข่ายด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานได้ครบถ้วน (●) CLO 2 อธิบายขอบเขต กระบวนการงานอนามัยชุมชนได้ครบถ้วน	2.1 บรรยาย	1. สอบกลางภาค 2. สอบปลายภาค	32%
	2.2 Active learning (panel discusses)	1.สอบกลางภาค 2. สอบปลายภาค	
	2.2 Community based learning (CBL)	1. Report 2. นำเสนอ	

ผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	น้ำหนักคะแนน(%)
<p>CLO 3 อธิบายรูปแบบการวางแผนงานโครงการและการประเมินผลการดำเนินงานด้านอนามัยชุมชนได้ครบถ้วน ถูกต้อง</p> <p>CLO 4 สามารถค้นคว้าหากลยุทธ์และกลวิธีในการดำเนินงานด้านอนามัยชุมชนที่มีประสิทธิภาพได้</p>		3. แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้	
<p>3. ด้านทักษะทางปัญญา</p> <p>ELO 6 สร้างสรรค์ผลงานวิชาการเพื่อแก้ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (●)</p> <p>CLO 5 สามารถประเมินและวิเคราะห์สถานะสุขภาพชุมชนได้แบบองค์รวม</p> <p>CLO 6 สามารถวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสุขภาพะชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชน</p>	<p>1. Community based learning (CBL)</p> <p>2. Active learning</p>	<p>1. Report</p> <p>2. นำเสนอ</p> <p>3. ชิ้นงาน (แผนงานโครงการ)</p>	26%
<p>4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ</p> <p>ELO7 บริหารจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (●)</p> <p>CLO 7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชนและเพื่อนร่วมงานในกลุ่ม และมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำและภาวะผู้ตามที่ดี</p> <p>CLO 8 มีความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>1. Project based (ดำเนินงานแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงในชุมชน)</p>	1.แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้	9%

ผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	น้ำหนักคะแนน(%)
<p>6. ด้านทักษะการฝึกปฏิบัติ</p> <p>ELO5 ปฏิบัติงานทางด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด (●)</p> <p>CLO 9 สามารถปฏิบัติในการศึกษาประเมินชุมชนและวินิจฉัยปัญหาสุขภาพชุมชน และจัดลำดับของปัญหาสุขภาพชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ</p> <p>CLO 10 สามารถดำเนินงานตามแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม สามารถพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน</p>	<p>1.ศึกษาสถานการณ์จริงในชุมชน</p>	<p>1. แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้</p> <p>2. ชิ้นงาน (โครงการ)</p> <p>3. Report</p> <p>4. การนำเสนอ</p>	<p>29 %</p>

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1.แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	สัดส่วนคะแนน		จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อที่ใช้	วิธีการประเมิน	ผู้สอน
		CLO	สัดส่วนคะแนน	บรรยาย	ปฏิบัติ			
1 5 ก.ค.65	- แนะนำรายวิชา - แนวคิดของสุขภาพชุมชน และชุมชนสุขภาพะ	2	3%	4	0	- บรรยาย (120 นาที) - Active learning (panel discuses) (120 นาที)	1. สอบกลางภาค	อ.ดร.สุภาพร เมฆสวี
2 12 ก.ค.65	- ปัจจัยกำหนดสุขภาพ - ความซับซ้อนในงานพัฒนาสุขภาพะชุมชน	2	8%	4	0	- บรรยาย (120 นาที) - Active learning (ฝึกวิเคราะห์ความซับซ้อนของปัจจัยกำหนดสุขภาพะและนำเสนอ) (120 นาที)	1. สอบกลางภาค (5%) 2. คะแนนชิ้นงาน (3%)	อ.ดร.สุภาพร เมฆสวี
3 19 ก.ค.65	- กระบวนการอนามัยชุมชน กระบวนการพัฒนาสุขภาพะของชุมชน	2	8%	4	0	- บรรยาย (60 นาที) - Active learning (panel discuses) (60 นาที)	สอบกลางภาค	อ.ดร.สุภาพร เมฆสวี
4 26 ก.ค.65	- กระบวนการอนามัยชุมชน	2	-	0	4	- ลงพื้นที่ (รพสต.ลานข่อย) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (120 นาที)	-	ทีม อ.ผู้สอน
5 2 ส.ค.65	- การประเมินสุขภาพะของชุมชน	2	4%	4	0	- บรรยาย (60 นาที) - Active learning (การประเมินสุขภาพะชุมชน) (180 นาที)	สอบกลางภาค	อ.ดร.สุภาพร เมฆสวี

ปัญญา จริยธรรม นำการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัย มุ่งสู่การพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืน

9 ส.ค.65	- การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาและการลำดับ ความสำคัญของปัญหาสุขภาพชุมชน	5	12%	4	0	- บรรยาย (60 นาที) - Active learning (ฝึกวิเคราะห์ผลจาก การประเมินสุขภาพชุมชนและ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาสุขภาพ ภาวะ และนำเสนอ) (180 นาที)	- คะแนนชิ้นงาน (2%) - สอบปลายภาค (10%)	อ.ดร.สุภาพร เมฆสรี
7 16 ส.ค.65	- พัฒนาเครื่องมือเตรียมความพร้อมในการ ประเมินสุขภาพของชุมชน/ครัวเรือน การทำ ประชาคม	5	3%	4	0	- กิจกรรมกลุ่ม ฝึกปฏิบัติ (active learning)(200 นาที) - นำเสนอ (40นาที)	ชิ้นงาน	อ.ดร.สุภาพร เมฆสรี/อาจารย์ ประจำกลุ่ม
8-9 23,30 ส.ค.65	- ฝึกปฏิบัติประเมินสุขภาพของชุมชน/ ครัวเรือน โดยการลงพื้นที่ศึกษา ประเมิน เก็บ รวบรวมข้อมูลอนามัยชุมชน โดยใช้เครื่องมือ ต่าง ๆ ทางอนามัยชุมชน	1 5 7 9	2% 6% 2% 10%	0	8	ลงพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินสุขภาพ ชุมชน	1. รายงานการ ประเมินสุขภาพ ชุมชน (15%) 2. พฤติกรรมการ เรียนรู้ (5%)	อ.ประจำกลุ่ม
10 5-9 ก.ย.65	สอบกลางภาค							
11 13 ก.ย.65	- การวิเคราะห์ข้อมูล การวินิจฉัยปัญหาอนามัย ชุมชน	9	3%	4	0	- Active learning กิจกรรมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่) (200 นาที) - นำเสนอ (40 นาที)	1. ชิ้นงาน (2%) 2. พฤติกรรมการ เรียนรู้ (1%)	อ.ดร.สุภาพร เมฆสรี
12. 20 ก.ย.65	การทำประชาคม	9	5%	0	4	จัดเวทีประชาคมในชุมชน	พฤติกรรมการเรียนรู้	อ.ประจำกลุ่ม

13. 27 ก.ย.65	- การจัดทำโครงการและการประเมินผลการ ดำเนินงานโครงการ (Project evaluation)	3 6	5% 3%	4	0	- บรรยาย (120 นาที) - Active learning กรณีศึกษาการจัดทำ โครงการและการประเมินผลโครงการ) (90 นาที) - นำเสนอแผนการจัดทำโครงการ (30 นาที)	1. สอบปลายภาค (5%) 2. คะแนนชิ้นงาน (3%)	อ.ดร.สุภาพร เมฆสรี
14-16 4,11,18 ต.ค.65	- การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพชุมชน และการประเมินผลการดำเนินงาน	1 4 7 8 10	2% 4% 2% 5% 8%	0	12	1. ดำเนินงานแก้ปัญหาในสถานการณ์ จริงในชุมชน (Community based learning) 2. Project based learning	1. แบบประเมิน พฤติกรรมการเรียนรู้ (10%) 2. คะแนนรายงาน (11%)	อาจารย์ประจำ กลุ่ม
16 25 ต.ค.65	- นำเสนอผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสุขภาพ ชุมชน - สรุปและอภิปรายร่วมกัน	6 9 10	2% 2% 1%	0	4	1. นำเสนอ	1. คะแนนนำเสนอ	ทีมอาจารย์ ผู้สอน
17 31 ต.ค.65	- สอบปลายภาค							

สรุปแผนการประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับการประเมิน	ลักษณะการประเมิน	ผลการเรียนรู้	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของคะแนนที่ประเมิน	
	1. กลางภาค 20%	ELO. 1		20%	
		- CLO2	1-5	20%	
	2. ปลายภาค 15%	ELO 6			10%
		- CLO5	6		10%
		ELO. 1			5%
		- CLO3	13		5%
	3 ชิ้นงาน 13%	ELO 1			3%
		- CLO2	2		3%
		ELO 6			8%
		- CLO5	6-7		5
		- CLO6	13		3
		ELO 5			2%
		- CLO9	11		2%
	4. รายงาน 26%	ELO3			
		- CLO1	8-9,14-16		4%
		- CLO4	14-16		4%
		ELO6			
		- CLO5	8-9		4%
		ELO7			
		- CLO7	8-9,14-16		4%
		ELO5			
		- CLO9	8-9		4%
		- CLO10	14-16		4%
		ELO7			
	- CLO8	14-16		2%	
	5. พฤติกรรมการเรียนรู้ 21%	ELO5			
		- CLO9	8-9,11-12		7
		- CLO10	8-9		2
ELO3					
- CLO1		8-9,14-16		4	
- CLO4		8-9		2	
ELO6					
- CLO5		8-9		1	
ELO7					

		- CLO7	8-9,14-16	3
		- CLO8	14-16	2
	5. การนำเสนอ 5%	ELO5		3%
		- CLO9	16	2%
		- CLO10	16	1%
		ELO6		2%
		CLO6	16	2%

ระบบการประเมินผลการเรียน ใช้ระบบประเมินแบบอิงเกณฑ์ ดังนี้

85 คะแนนขึ้นไป = A	80-84 คะแนน = B+
75-79 คะแนน = B	70-74 คะแนน = C+
65-69 คะแนน = C	60-64 คะแนน = D+
55-59 คะแนน = D	0-54 คะแนน = F

หมวดที่ 6. ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. เอกสารและตำราหลัก

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2550. **วิถีชุมชน คู่มือการเรียนรู้ที่ทำงานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก**. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ.

2. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

ภาษาไทย

อรศรี งามวิทยาพงศ์. 2555. **คู่มือประกอบการอบรมนักประเมินผล: งานสร้างเสริมสุขภาพที่มีระดับงานซับซ้อน**. กรุงเทพมหานคร: เม็ดทราย

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2548. **ขับเคลื่อนวาระสุขภาพไทย : ประชาสังคมกับการปฏิรูประบบสุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สร้างสื่อ.

ชนินทร์ เจริญกุล. 2545 . **การพัฒนาสาธารณสุขโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชนินทร์ เจริญกุล. 2547. **การพัฒนาอนามัยชนบทเบ็ดเสร็จ**. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทองหล่อ เดชไทย นวรัตน์ สุวรรณพ่อง และอรสา ไชวินทะ . 2550. **การจัดทำ วิเคราะห์และประเมินผลนโยบายสาธารณสุข**. เอกสารอึดสำเนา

ธีระพงษ์ แก้วหาญ. 2543. **กระบวนการเสริมสร้างสุขภาพชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น . คลังนาวิทยา.

นวรรตน์ สุวรรณผ่อง . 2546 . การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาสุขภาพ. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสุขภาพกับการพัฒนา หน่วยที่ 9 – 15 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประเวศ วะสี. 2542 การส่งเสริมสุขภาพ : การปฏิบัติมนุษยชาติ. วารสารหมออนามัย, 8(5), 21-40.

ประเวศ วะสี. 2545. เครือข่ายแห่งปัญญา. กรุงเทพมหานคร:ดิไซน์

ประเวศ วะสี. 2548 . การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร (อบอูน) . 2548. นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : พิษณุไทยออฟเซต.

สิทธิศักดิ์ อุ่นพรมมี และคนอื่นๆ. 2550 . พัฒนาการของแนวคิด นโยบาย ยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : ออนพรีนซ์ออฟ.

ศุภวดี พลายน้อย . 2547 . นานาวิธีวิทยาการถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้. กรุงเทพมหานคร : พี. เอ. ลีฟวิ่ง.

อดิศักดิ์ สัตย์ธรรม. 2546 . การส่งเสริมสุขภาพสาธารณะ. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสุขภาพกับการพัฒนา หน่วยที่ 9 – 15 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. 2548. การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากการวิจัยภาคสนาม. กรุงเทพมหานคร : พิษณุไทย ออฟเซต.

อำพล จินดาวัฒน์. 2546. ปฏิรูประบบสุขภาพ ปฏิรูปชีวิตและสังคม . กรุงเทพมหานคร : อุษาการพิมพ์.

ภาษาอังกฤษ

Anne Mc Murray and Jill Clendon. 2011. **Community Health and Wellness 4e : primary health care in practice.** Elsevier.Australia.

Cohen J. and Uphoff N. 1977. **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design , Implementation and Evaluation .** Cornell University.

Egger G, Spark R. and Lawson J. 1995. **Health Promoting Strategy & Methods.** Australia : McGraw-Hill Book Company .

Laverack G. 2004. **Health Promotion Practice Power and Empowerment .** California : Sage Publications.

Lucas K. and Lloyd B. 2005. **Health Promotion Evidence and Experience.** London : SagePublications.

Muriel J Harris. 2010. **Evaluating Public and Community Health Programs.** John Wiley, Inc. USA.